

communication, parameters of the national style of communication, peculiarities of IT students' training

to identify and implement relevant innovations in the IT students' training. It is precisely the lack of orientation in the intercultural environment and the lack of grounds for awareness of its own cultural background, that is such a system of knowledge that makes it possible to understand their own strategies of communication and that of their communication partner that results in major failures of international IT projects. The analysis of foreign best practices shows the need to integrate a multicultural component into the professional training of IT specialists. The role and significance of such educational disciplines as "English" and "English for Specific Purposes" in the development of intercultural competence has been revealed. The author analyzes different views of internal and foreign scientists on the structure and content of intercultural competence, methodological approaches, mechanisms and technologies of its phased formation. The practical significance of the study is to highlight the most appropriate methods of building intercultural competencies for students majoring in Computer Sciences in higher education institutions: mining text materials to highlight key issues of the intercultural competence, smart technologies for presenting the results of interactive student surveys in the form of charts, video materials from the Internet to accompany the interpretation of the intercultural differences of foreign communication behavior in the business environment in terms of national styles of communication parameters.

References

1. Zelikovska O.O. Formuvannya mizhkulturnoi kompetentsii studentiv vyshchyykh ekonomichnykh navchalnykh zakladiv: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Zelikovska Olena Oleksandrivna – Khmelnytskyi, 2010. – 245 s.
1. Znikina L. S. Professionalno-kommunikativnaya kompetentsiya kak faktor povysheniya kachestva obrazovaniya menedzherov: dis... d-ra ped. nauk / L. S. Znikina. – Kemerovo, 2004. – 406 s.
2. Larina T. V. Etnostilistika v ee kommunikativnom aspekte / T. V. Larina // Izvestiya RAN. – 2007. – T. 66, № 3.– S. 3-17. – Seriya literatury i yazyika.
3. Mamontova N. Yu. Formirovanie kommunikativnoy mezhkulturnoy kompetentnosti studentov vuza / N.Yu. Mamontova // Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta. – № 4 (4). – 2012. – S. 270-275.
4. Razdobarova M. N. Mezhkulturnaya kommunikativnaya kompetentsiya studentov v usloviyah modernizatsii professionalnogo obrazovaniya / M.N. Razdobarova // Izvestiya Saratovskogo universiteta. – № 8 (2). – 2008. – S. 121-123. – (Seriya Filosofiya. Psihologiya. Pedagogika).
5. Sadohin A. P. Mezhkulturnaya kompetentnost: ponyatie, struktura, puti formirovaniya / A.P. Sadohin // Zhurnal sotsiologii i sotsialnoy antropologii. – T. X. – 2007. – № 1. – S. 125-129.
6. Samohina T.S. Effektivnoe delovoe obschenie v kontekste raznykh kultur i obstoitelstv: Uchebnoe posobie po professionalnoy mezhkulturnoy kommunikatsii / T.S. Samohina. – M. : R-Valent, 2005. – 215 s.
7. Stroganova K. E. Struktura mezhkulturnoy kompetentsii i mesto v ney neverbalnogo komponenta/ K.E. Stroganova // Sbornik rabot 74-y nauchnoy konferentsii studentov i aspirantov Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta, 15-24 maya 2017, Minsk. V 3 ch. Ch.3 / BGU, Gl. upravlenie nauki; otv. za vyipusk S. G. Berlinskaya. – Minsk : BGU, 2017. – S 306-310.
8. Ter-Minasova S. G. Yazyik i mezhkulturnaya kommunikatsiya. – M. : Slovo, 2000. – 624 s.

УДК 378:502/504-052]:005.336.2:001.8

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Сергій Кравченко,

аспірант кафедри педагогіки та суспільних наук

Полтавського університету економіки та торгівлі

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

критерії, показники,

Реферат

Домінуючим запитом суспільства стала підготовка кваліфікованих конкурентоздатних компетентних фахівців екологічного напрямку. Майбутні екологи повинні творчо мислити, самостійно висувати та реалізовувати варіанти рішень окремих екологічних проектів, бути дослідниками. Визначальною ознакою їхньої освітньої підготовки є формування дослідницької компетентності. Дана проблема є актуальною та узгоджується з основними положеннями

рівні сформованості дослідницької компетентності, дослідницька компетентність майбутніх екологів

Болонської декларації.

Розробка діагностичного інструментарію щодо оцінювання рівня сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів є важливим завданням при розробці відповідної методичної системи.

У статті проведено аналіз понять: «критерії», «показники» та «рівні сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів», визначено їх зміст. Запропоновано діагностичний інструментарій оцінювання рівня сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів: критерії, показники та рівні. Припускається, що розроблені критерії та показники дають змогу діагностувати на певних етапах освітнього процесу рівень формування дослідницької компетентності майбутніх екологів.

Перспективами подальших досліджень є експериментальна перевірка ефективності розроблених та представлених у даній статті критеріїв і їх показників для оцінки рівня сформованості дослідницької компетентності фахівців екологічної галузі.

Постановка проблеми. Домінуючим запитом сучасного суспільства до української вищої професійної школи стала підготовка кваліфікованих конкурентоздатних компетентних фахівців екологічного напрямку, здатних впевнено орієнтуватися в суміжних галузях знань, готових до конкуренції на міжнародному рівні, постійного професійного зростання. Вони мають вміло застосовувати набуті знання, вміння та навички в конкретних виробничих і технологічних ситуаціях, творчо мислити, самостійно висувати та реалізовувати варіанти рішень окремих екологічних проєктів. У зв'язку з цим, визначальною ознакою освітнього процесу з підготовки майбутніх екологів має бути формування в них дослідницької компетентності як важливої складової фахової компетентності. Актуальність формування дослідницької компетентності цілком узгоджується із загальноєвропейськими тенденціями розвитку освіти, зокрема Болонської декларації, відповідно до якої відбувається переорієнтація національної системи освіти України на кінцевий результат.

Таким чином, розробка комплексу діагностичного інструментарію, який включатиме критерії та показники оцінювання рівнів сформованості результативності процесу формування дослідницької компетентності майбутніх екологів, стануть одним із завдань при розробці ефективної методичної системи її формування.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми компетентнісно-зорієнтованої освіти й формування компетентностей розглядалися в дослідженнях Н. Бібік, В. Болотова, І. Зимньої, Е. Зеєра, В. Краєвського, О. Локшиної, О. Овчарук, Л. Паращенко,

В. Петрук, Т. Петухової, О. Пометун, С. Ракова, О. Савченко, Ю. Татура, В. Стрельнікова та ін. У даних педагогічних дослідженнях основна увага приділена питанням діагностування рівня сформованості компетентності.

Питанню критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної компетентності фахівців різного профілю присвячені праці В. Беспалька, Г. Лапіної, А. Блощинського, П. Сікорського, В. Ягупова, А. Галімова та ін. Науковці, котрі вивчають проблему компетентнісного підходу в освіті, звертають увагу на складність діагностики компетенцій індивідуума. Дослідниця Т. Дементьєва запропонувала оцінювати формування компетенцій студентів за допомогою критеріально-показникової системи, що включає якісні показники та кількісні критерії.

Водночас, аналіз досліджень із цієї проблеми вказує, що на сьогодні проблема компетентнісного підходу у викладанні природничих дисциплін, формування дослідницької компетентності майбутніх екологів, визначення критеріїв, показників та рівнів її сформованості ще не одержала наукового осмислення й практичної реалізації. Дослідження наукових публікацій виявили також певну відмінність серед авторів стосовно однозначного трактування дефініцій: «критерій», «показник» та «рівень сформованості компетентності», так як наразі існують різні методологічні й теоретичні погляди на трактування цих понять.

Метою статті є обґрунтування критеріїв, показників та рівнів сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів. Завдання дослідження – проаналізувати науково-методологічні джерела з інформацією про зміст понять:

«критерій», «показник» та «рівень сформованості компетентності»; визначити перелік критеріїв, їх показники та рівні сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу науково-методологічних джерел, присвячених питанням діагностування рівня сформованості компетентності, було визначено суть дефініцій: «критерій дослідницької компетентності», «показник дослідницької компетентності» та «рівень сформованості дослідницької компетентності майбутніх екологів». Під дефініцією «дослідницька компетентність майбутнього еколога» пропонується розуміти інтеграційну якість майбутнього фахівця в екологічній сфері, яка виявляється в усвідомленій готовності здійснювати активну дослідницьку діяльність, володіючи знаннями з методології і методів наукового дослідження, вміннями визначати суть, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, впевнено працювати з довідковими та науковими джерелами, формулювати робочу гіпотезу, планувати та проводити дослідження, аналізувати отримані результати, знаходити взаємозв'язки між компонентами досліджуваного процесу чи явища, робити висновки, готувати публікації або виступи, захищати дослідницькі роботи, ефективно працювати в команді і нести відповідальність за результати дослідження; здатності переходити від процесуальної діяльності до творчої; прагнути до саморозвитку і самовдосконалення у професійній діяльності [10, с. 21]. Така якість формується при умові інтеграції відповідних знань, дослідницьких умінь, досвіду та мотиваційного компоненту, тобто внутрішньої потреби особистості в дослідницькій діяльності.

У системі вищої професійної екологічної освіти чільне місце має природничо-наукова підготовка, яка є основою для засвоєння дисциплін циклу професійної і практичної підготовки, впливаючи на формування професійних якостей майбутнього фахівця, рівень його мобільності, конкурентоспроможності й затребуваності на ринку праці, сприяє формуванню в студентів природничо-наукового світогляду. Ці якості дають людині уявлення про світ, у якому вона живе, про її

місце й роль у цьому світі, є невід'ємною частиною загальнолюдської культури, знайомить з методами наукового пізнання і створює базу для наукових досліджень [2, с. 34].

Результатом природничо-наукової підготовки має стати дослідницька компетентність – інтегральна характеристика якостей фахівця-еколога, що відображає його рівень фундаментальних природничо-наукових знань, природничо-наукового світогляду, досвід пізнавальної та практичної діяльності, які достатні для здійснення професійної діяльності. Компетентність забезпечується сформованістю її складників. Для діагностування сформованості певної компетентності науковці використовують критерії, показники та рівні сформованості.

Поняття «критерій» розглядалося як: мірило для визначення оцінки предмета чи явища; ознака, взята за основу класифікацій [15, с. 196]; ознака, на основі якої дається оцінка явищу, процесу, дії» [7, с. 149]; набір якісних характеристик, який виражає найвищий та досконалий рівень вивчення явища» [4, с. 149]; важлива і визначальна ознака, яка характеризує різні якісні аспекти певного досліджуваного явища, сприяє з'ясуванню його суті, дає змогу конкретизувати основні прояви [14, с. 123]; окремий узагальнений показник, що характеризує якість явища, його параметри, особливості чи характеристики, ставлення людини до процесу пізнання цього явища [1, с. 53; 13, с. 132]; ознака, на основі якої здійснюється оцінка, відокремлення, означення чи класифікація стану розвитку особистості, її якісних характеристик. [11, с. 36]; ознака, на основі якої здійснюється оцінка, відображається суть або класифікація якого-небудь явища, процесу, діяльності [3, с. 74]; вираження істотних змін процесу, явища чи його складових [5, с. 65].

Узагальнені вимоги, що висуваються дослідниками до критеріїв сформованості певної компетентності майбутніх фахівців це: соціальна цінність знань, умінь та навичок, їх відповідність вимогам ринку праці; відображення закономірностей між критеріями та показниками сформованості компетентності; оцінка стану розвитку компетентності майбутніх фахівців за рівнями.

Узагальнюючи вищенаведене, пропонуємо під дефініцією «критерій дослідницької компетентності майбутніх екологів» розуміти багатоаспектне явище, оцінку фактичного рівня сформованості даної компетентності. Нами взято до уваги вислови науковців О. Резван, який зазначив, що критерії, визначені без урахування показників, будуть хибними та необ'єктивними, та І. Богданової, яка вважає, що поняття критерій ширше, ніж показник. При одному критерії може бути ціла низка показників. Водночас, між показником та критерієм існує тісний зв'язок, оскільки якість показника залежить від того, наскільки він об'єктивно та повно характеризує прийнятий критерій і, навпаки, правильний вибір показників зумовлений науково обгрунтованим вибором критерію.

Варто зазначити, що в сучасній педагогічній літературі дефініція «критерій» тісно взаємопов'язана з терміном «показник». Так, Г. Гапончук стверджує, що кожен критерій складається із сукупності певних показників. Саме вони розкривають та уточнюють значення кожного критерію. Такий підхід до співвідношення термінів «критерій» та «показник» знаходимо у працях Л. Вікторової. Беручи до уваги думку цих науковців, вважатимемо, що ефективність формування дослідницької компетентності майбутніх екологів залежатиме не тільки від розробки критеріїв, але й від їх показників.

У педагогічній науці термін «показник» визначається як: величина або якість критерію, який змінюється [9, с. 114]; якісна та кількісна характеристика, що визначає різні стани та рівні критерію [8]; змінна величина, що набуває різних значень при визначенні об'єкта педагогічної діагностики [6]; кількісна характеристика, завдяки якій можна зробити висновок про розвиток або хід чого-небудь [12]. З огляду на сказане, дефініцію «показник дослідницької компетентності майбутніх екологів» пропонуємо розглядати як прояв, конкретне вираження критерію на певних етапах формування.

Критерій за своїм обсягом є більш широким поняттям, ніж показник, який характеризується низкою ознак. Показник як компонент критерію є типовим і конкретним виявом суті якості процесу чи явища, що підлягає дослідженню. Водночас, пріоритет

належить тим показникам, які характеризують виявлення якості, насамперед, у діяльності, поведінці, вчинках.

З огляду на розглянуті нами наукові джерела та власну інтерпретацію дефініції «дослідницька компетентність майбутнього еколога», було визначено наступні критерії дослідницької компетентності майбутніх екологів: *мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практичний, рефлексивний*. Залежно від прояву показників зазначених критеріїв у студента – майбутнього еколога, можливо стверджувати про сформованість певного рівня дослідницької компетентності в цілому.

Проведений аналіз відповідної наукової літератури засвідчив, що науковцями виділяється різна кількість рівнів певної компетентності, які, у свою чергу, характеризуються неоднаковим ступенем прояву показників кожного критерію. Здебільшого автори диференціюють рівні відповідно до предмета свого дослідження, надаючи їм власні назви.

Для оцінки певного критерію дослідницької компетентності майбутніх екологів пропонуємо застосовувати такі рівні сформованості: *репродуктивний, реконструктивний, креативний (творчий)*.

Окреслимо детальніше суть кожного рівня:

- *репродуктивний* рівень: студент характеризується відсутністю мотивації та ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, або частковим осмисленням цінності професійних знань та вмінь, пасивністю при оволодіння навчальним матеріалом, інколи може проявляти ситуативну зацікавленість до освітньої діяльності, має нестійкі мотиви до оволодіння майбутньою професією, що можуть змінюватися залежно від зовнішніх впливів, може усвідомлювати мету та завдання освітньої діяльності лише для отримання позитивної оцінки; поверхово орієнтується в методах та прийомах опрацювання даних за готовими методиками; репродуктивно відтворює узагальнені дослідницькі вміння; усвідомлює можливість використання ІКТ в дослідницькій діяльності; має ситуативні навички праці з ресурсами-пошукачами та бібліографічними джерелами, але виявляє труднощі з визначенням наукового апарату

дослідження в проектуванні та проведенні дослідження і розраховує на допомогу ззовні. Цей рівень характеризується частковою сформованістю дослідницьких умінь, внаслідок відсутності знань методики досліджень і практики дослідницької роботи, слабого самоконтролю, самооцінки, прагнення до самовдосконалення;

- *реконструктивний* рівень: студент виявляє стійкий інтерес до професійної підготовки, має високий рівень прояву соціальних, особистісних, пізнавальних мотивів до освітньої діяльності загалом та до вивчення природничих дисциплін зокрема, прагне досягнути високих результатів у майбутній професійній діяльності; на достатньому рівні володіє методологією науково-дослідницького дослідження, науковою термінологією, використовує науковий апарат дослідження; здатний виокремити та узагальнити дослідницьку проблему; впевнено працює з отриманими в результаті дослідження даними у різних паперових і електронних джерелах та в різних формах їх представляє (графіки, схеми, діаграми тощо); передбачає можливі ускладнення при реалізації дослідження; самостійно проектує дослідницькі процеси й уміло переносить свої знання, вміння та навички в нові ситуації; впевнено оволодіває новими інформаційними технологіями й використовувати їх у науково-практичній діяльності; використовує спеціалізоване програмне забезпечення, може створювати власні програмні продукти (сайти, блоги, відеоролики тощо); здійснює самооцінку; володіє однією або кількома іноземними мовами; може надавати допомогу іншим учасникам, та має певний досвід дослідницької роботи. Володіє достатньо сформованою системою дослідницьких умінь.

- *креативний* (творчий) рівень: студент характеризується стійкою та постійною мотивацією до освітньої діяльності, бажанням набувати нові знання, вмінням проявляти наполегливість у подоланні перешкод, труднощів у дослідницькій діяльності, проявом пізнавальних, особистісних, соціальних мотивів до професійної підготовки; володіє фундаментальними поняттями в методології наукового дослідження, самостійно формулює дослідницьку проблему, використовує в самостійній дослідницькій діяльності

емпіричні та теоретичні методи, створює нові (авторські) матеріали та дані, програмні продукти (сайти, блоги, відеоролики тощо); впевнено використовує пошукові системи для пошуку необхідних даних; створює власні програмні засоби та продукти, використовуючи спеціалізоване програмне забезпечення, розробляє супровідну документацію; уміє прогнозувати можливі ускладнення під час знаходження рішення до поставленого завдання; вільно володіє однією або кількома іноземними мовами; займається самоосвітою та самовдосконаленням; відповідає за наслідки власних досліджень; використовує особистий досвід та впевнено надає допомогу іншим. У нього яскраво проявляються процеси самоорганізації, саморегуляції і комунікації. Має сформовану систему дослідницьких умінь.

Охарактеризуємо детальніше суть та показники визначених раніше критеріїв дослідницької компетентності майбутніх екологів.

Мотиваційно-ціннісний критерій характеризується такими показниками: ціннісне ставлення майбутніх екологів до обраної професії; розуміння суспільної значущості професії; мотивація до набуття дослідницької компетентності; інтерес до вивчення фундаментальних природничих дисциплін.

Показниками *когнітивного критерію* мають бути: система знань з методології дослідження; володіння науковими поняттями, теоріями й концепціями природничих наук; розуміння значення інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення дослідницьких завдань.

Практичний критерій виражається досвідом майбутніх екологів у застосовуванні набутих знань, умінь та навичок в дослідницькій діяльності.

Показниками *рефлексивного критерію* є вміння: аналізувати й адекватно оцінювати свою здатність до дослідницької діяльності (самооцінка, самоконтроль); координувати й регулювати дослідницьку діяльність усіх учасників дослідження й обирати адекватні засоби комунікативного впливу щодо її подальшого стимулювання (взаємооцінка, взаємоконтроль); організувати свою подальшу самоосвіту, самовдосконалення, саморозвиток у галузі дослідницької

діяльності та здатність контролювати власну діяльність.

Виокремлення рефлексивного критерію можна пояснити тим, що оцінка результатів дослідження має суттєве значення для формування самооцінки студента та його особистості загалом.

Наведені критерії, показники та рівні сформованості дослідницької компетентності пропонуються нами як вихідні дані для визначення рівня розвитку зазначеної якості майбутнього еколога.

Висновок. На основі аналізу теоретико-методологічних засад та практичного досвіду формування певних компетентностей у вищій школі визначено змістовну суть дослідницької компетентності майбутніх

екологів та її діагностичний інструментарій: критерії, показники і рівні сформованості. Розроблені нами критерії та показники дають змогу діагностувати на певних етапах освітнього процесу формування дослідницької компетентності майбутніх екологів. Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх екологів. Подальшого дослідження потребує експериментальна перевірка ефективності розроблених та представлених в даній статті критеріїв та їх показників для оцінки рівня сформованості дослідницької компетентності у процесі професійного навчання фахівців екологічної галузі.

Література

1. Беспалько В.П. Элементы теории управления процессом обучения. Ч. 2.: Измерение качества процесса обучения / В. П. Беспалько. – М. : Из-во «Знание», 1971. – 72 с.
2. Білецька Г.А. Природничо-наукова компетентність у структурі професійної компетентності фахівця-еколога / Г.А. Білецька, В.В. Басіста // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Методика навчання природничих дисциплін у вищій та середній школі» (XX Каришинські читання), м. Полтава, 29-30 травня 2013 р. / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2013. – С. 33-35.
3. Блощинський І.Г. Обґрунтування критеріїв і показників ефективності процесу формування адекватної самооцінки курсантів у навчальному процесі ВВЗО / І. Г. Блощинський // Наукові записки. – Вінниця: ВАТ «Віноблдрукарня», 2001. – Вип. 4. – С. 74-76. – (Педагогіка і психологія).
4. Бобиенко О. М. Ключевые компетенции личности как образовательный результат системы профессионального образования: автореф. дис. ... канд. пед. наук / О.М. Бобиенко. – Казань, 2005. – 23 с.
5. Галімов А.В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом : [монографія] / А.В. Галімов. – Хмельницький : Вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2004. – 376 с.
6. Гапончук Г.И. Формирование военно-педагогической направленности у курсантоввоенно-политических училищ: дис.канд. пед. наук / Г. И. Гапончук. – М. : ВПА, 1990. – 214 с.
7. Гриньова М.В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) / М.В. Гриньова. – Харків: Основа, 1998. – 300 с.
8. Зеер Э.Ф. Профорентология: Теория и практика: учеб. пособ. для высшей школы / Зеер Э.Ф., Павлова А.М., Садовникова Н.О. – М. : Академический проект; Екатеринбург : Деловая книга. 2004. – 192 с.
9. Коджаспирова Г.М. Педагогический словарь: для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – 2-е изд., стер. – М. : ИЦ «Академия», 2005. – 176 с.
10. Кравченко С.О. Обґрунтування сутності дослідницької компетентності майбутніх екологів С. О. Кравченко // *Colloquium-journal* № 2018. – № 2(13), Część 2. – Warszawa, Polska. – С. 20-22.
11. Курило В.С. Моделювання системи критеріїв оцінки розвитку освіти в регіоні / В.С. Курило // Педагогіка і психологія. – 1999. – № 2. – С. 35-39.
12. Лук'янова Л.Б. Формування екологічної компетентності майбутніх фахівців туризму. В.Т. Лозовецька, Л.Б. Лук'янова, Л.В. Козак та ін. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму. – Київ, 2010. – С. 87-127.
13. Резван О.О. Формування професійно-рефлексивної позиції майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі : монографія / О.О. Резван. – Х. : Вид-во «Точка». – 2014. – 400 с.

14. Торчевський Р.В. Педагогічні умови розвитку управлінської культури майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Торчевський Руслан Вікторович; Національна академія педагогічних наук України

Інститут професійно-технічної освіти. – К., 2012. – 300 с.

15. Философский словарь / под ред. М.М. Розенталя и П.Ф. Юдина; изд. 2-е, исп. и доп. – М. : Политиздат, 1968. – 432 с.

Реферат

Критерии, показатели и уровни сформированности исследовательской компетентности будущих экологов

Сергей Кравченко,

*аспирант кафедры педагогики и общественных наук
Полтавского университета экономики и торговли*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

критерии, показатели, уровни сформированности исследовательской компетентности, исследовательская компетентность будущих экологов

Доминирующим запросом общества стала подготовка квалифицированных, конкурентоспособных, компетентных специалистов экологического направления. Будущие экологи обязаны творчески мыслить, самостоятельно выдвигать и реализовывать варианты решений отдельных экологических проектов, быть исследователями. Определяющим признаком их образовательной подготовки является формирование исследовательской компетентности. Данная проблема является актуальной и согласовывается с основными положениями Болонской декларации.

Разработка диагностического инструментария по оценке уровня сформированности исследовательской компетентности будущих экологов является важной задачей при подготовке соответствующей методической системы.

В статье проведен анализ понятий: «критерии», «показатели» и «уровни сформированности исследовательской компетентности будущих экологов», определено их содержание. Предложен диагностический инструментарий оценки уровня сформированности исследовательской компетентности будущих экологов – критерии, показатели и уровни. Предполагается, что разработанные критерии и показатели позволят диагностировать на определенных этапах образовательного процесса уровень формирования исследовательской компетентности будущих экологов.

Перспективой последующих исследований есть экспериментальная проверка эффективности разработанных и представленных в данной статье критериев и их показателей для оценки уровня сформированности исследовательской компетентности специалистов экологической отрасли.

Abstract

Maturity criteria, indicators and levels for future environmental specialists' research competence

Serhiy Kravchenko,

*A postgraduate student of pedagogy and social science department
Poltava University of Economics and Trade,*

KEY WORDS:

criteria, indicators, research competence maturity levels, future ecologists' research competence.

The prevailing request of the community was the training of skilled, competitive competent specialists in the environmental field. Future ecologists should think creatively, independently nominate and implement variants of the decisions of individual ecological projects, to be researchers. The defining feature of the educational process in their preparation is the formation of research competence in them. This problem is relevant and consistent with the Bologna Declaration.

The development of diagnostic tools for assessing future ecologists' research competence maturity level is an important task in developing the appropriate effective methodological system of formation.

The article analyzes the concepts of "criteria", "indicators" and "future ecologists' research competence maturity levels", their content is determined. The diagnostic tool for evaluating the level of development of the research competence of future ecologists: criteria, indicators and levels is proposed. It is assumed that the developed criteria and indicators will allow to diagnose at a certain stage of the educational process the level of formation of research competence of future ecologists.

The carried out research requires an experimental verification of the effectiveness of the criteria developed and presented in this article and their indicators to assess the level of formation of research competence of environmental specialists.

References

1. Bepalko V.P. Elementy teorii upravleniya protsessom obucheniya. Ch. 2. (Izmerenie kachestva protsessa obucheniya) / V. P. Bepalko. – M. : Iz-vo «Znanie», 1971. – 72 s.
2. Biletska G.A. Prirodnicho-naukova kompetentnist u trukturi profesiynoyi kompetentnosti fahivtsya-ekologa / G.A. Biletska, V.V. Basista // Materiali Mizhnar. nauk.-prakt.konf. «Metodika navchannya prirodnichih distsiplin u vischiiy ta seredniy shkoli» (XX Karishinski chitannya), m. Poltava, 29-30 travnya 2013 r. / za zag. red. prof. M. V. Grinovoyi. – Poltava, 2013. – S. 33-35.
3. Bloschinskiy I.G. Obgruntuvannya kriteriyiv i pokaznikiv efektivnosti protsesu formuvannya adekvatnoyi samoostinki kursantiv u navchalnomu protsezi VVZO / I.G. Bloschinskiy // naukovii zapiski. – Vinnitsya: VAT «Vinobldrukarnya», 2001. – Vip. 4. – S. 74-76. – (Pedagogika i psihologiya).
4. Bobienko O.M. Klyuchevyie kompetensii lichnosti kak obrazovatelnyiy rezultat sistemyi professionalnogo obrazovaniya: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk / O.M. Bobienko. – Kazan, 2005. – 23 s.
5. Galimov A.V. Teoretiko-metodichni zasadi pidgotovki maybutnih ofitseriv-prikordonnikov do vihovnoyi roboti z osobovim skladom : [monografiya] / A.V. Galimov. – Hmelniyskiy : Vid-vo Natsionalnoyi akademiyi derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukraini im. B.Hmelniyskogo, 2004. – 376 s.
6. Gaponchuk G.I. Formirovanie voenno-pedagogicheskoy napravlenosti u kursantovvoenno-politicheskikh uchilisch: dis.kand. ped. nauk / G.I. Gaponchuk. – M. : VPA, 1990. – 214 s.
7. Grinova M.V. Formuvannya pedagogichnoyi kulturi maybutnogo vchitelya (teoretichniy ta metodichniy aspekti) / M.V. Grinova. – Harkiv: Osnova, 1998. – 300 s.
8. Zeer E.F. Proforientologiya: Teoriya i praktika: ucheb. posob. dlya vysshey shkoly / Zeer E.F., Pavlova A.M., Sadovnikova N.O. – M. : Akademicheskii proekt; Ekaterinburg : Delovaya kniga. 2004. – 192 s.
9. Kodzhaspirova G.M. Pedagogicheskii slovar: dlya stud. vyssch. i sred. ped. ucheb. zavedeniy / G.M. Kodzhaspirova, A.Yu. Kodzhaspirov. – 2-e izd., ster. – M. : ITs «Akademiya», 2005. – 176 s.
10. Kravchenko S.O. Obgruntuvannya sutnosti doslidniyskoyi kompetentnosti maybutnih ekologiv. Colloquium-journal. – №2(13), Część 2. Warszawa, Polska, 2018. – S. 20-22.

УДК: 378.047:37.018.4:37.041

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Роксоляна Зозуляк-Случик,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

університет,
соціальна робота,
соціальний працівник,
професійна етика,
педагогічна умова

Реферат.

У статті подано аналіз педагогічних умов навчального процесу університету, які сприяють формуванню професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи в межах професійної освіти в умовах глобалізації та трансформації українського освітнього середовища. Окреслено суть таких педагогічних умов, які є важливими для забезпечення професійно-етичного формування майбутніх соціальних працівників, а саме: формування позитивної мотивації до професійно-етичного вдосконалення; удосконалення змісту дисциплін у контексті формування професійної етики, науково-методичне забезпечення поглиблення теоретичних знань і вдосконалення практичних умінь, удосконалення системи суб'єкт-суб'єктної взаємодії, запровадження інноваційних форм і методів формування професійної етики в навчально-виховний процес, оволодіння інноваційними педагогічними і виробничими технологіями, участь у волонтерській практиці майбутніх соціальних працівників, безперервність формування професійної етики майбутніх соціальних працівників у системі методичної роботи в університетах, забезпечення участі студентів у позааудиторній діяльності, запровадження педагогічної системи формування професійної етики.

Охарактеризовано поняття «умова», яке в педагогічному аспекті трактується як обставину, причину, активний елемент, рушійну силу формування.

Поняття «педагогічна умова формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи» розглядатимемо як систему органічно взаємопов'язаних психолого-педагогічних і практичних дій в університеті, спрямованих на розв'язання конкретних